

Lietuvos Respublikos Prezidentui
p. Gitanui Nausėdai

2021-10-19 Nr. 95

DĖL ŽMONIŲ UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ PROFILAKTIKOS IR KONTROLĖS ĮSTATYMO

Jūsų Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidente,

Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija (toliau – LPSK) atkreipia dėmesį, kad 2021 m. spalio 19 d. Lietuvos Respublikos Seime buvo priimtas Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo Nr. I-1553 18, 37 ir 40 straipsnių pakeitimo įstatymas (toliau – Įstatymas), kurio pagrindinis tikslas – sudaryti sąlygas užkirsti kelią užkrečiamųjų ligų plitimui ir užtikrinti visuomenės sveikatą bei saugumą. Šiam tikslui pasiekti siūloma nustatyti, kad darbuotojų sveikatos patikrinimai dėl užkrečiamosios ligos, dėl kurios yra paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija ir (ar) karantinas, nebefinansuojami valstybės biudžeto lėšomis.

LPSK nuomone, Įstatymu įtvirtinamas teisinis reguliavimas yra ydingas, neatitinkantis aukštų žmogaus teisėms keliamų standartų reikalavimų, o jo priėmimo procesas iš esmės pažeidžia socialinio dialogo principus.

Savo nuomonę LPSK grindžia šiais argumentais:

1. Įsigaliojus Įstatymui, visais teisiniais pagrindais dirbantys asmenys privalės pasiskiepyti nuo COVID-19 ligos, jei norės visa apimtimi ir nekliudomai vykdyti savo darbines funkcijas, kadangi kitu atveju profilaktinis testavimas bus apmokamas iš darbuotojo lėšų. LPSK atkreipia dėmesį, kad tai yra paslėptas priverstinis skiepijimas, o bet kokia nebūtina ir neproporcinga prievarta pažeidžia žmogaus teises, skatina pasipriešinimą ir neigiamai veikia skiepijimo procesą. Praktika rodo, kad skiepijimo skatinimo programos atneša kur kas daugiau naudos, nei prievartinės priemonės ir gąsdinimas sankcijomis.

2. LPSK siūlomus pakeitimus vertina kaip perteklinius, neproporcingus, keliančius painiavą jau galiojančiame teisiniame reguliavime. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas (toliau – DSSI) nustato privalomus darbuotojų sveikatos patikrinimus, vadovaujantis sveikatos ministro patvirtintu aprašu. Tokie sveikatos patikrinimai dėl profesinės rizikos veiksmų apmokami darbdavio lėšomis. Tuo tarpu galiojanti Lietuvos Respublikos

žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo Nr. I-1553 redakcija nustato taisykles, kaip reikia elgtis, siekiant sustabdyti viruso plitimą visuomenėje ir darbo vietoje. Įstatymu sumaišomi du teisiniai reguliavimai, t.y. darbuotojų profilaktiniai sveikatos patikrinimai dėl grėsmės užsikrėsti ir užkrėsti kitus virusu darbo vietoje bei visuomenės sveikatos ir saugumo klausimas. Šiuos du teisinius reguliavimus būtina atsieti ir palikti reguliuoti atskiriems įstatymams, t.y. nustatant vienas taisykles, taikomas darbo santykių kontekste, kitokias – viešajame gyvenime. Palikus tokį Įstatymą, koks jis yra priimtas, jis sukels teisės normų koliziją, prisidės prie įtampos didinimo darbo vietoje, darbuotojų ir darbdavio santykių bloginimo bei nepasitikėjimo skatinimo.

3. LPSK atkreipia dėmesį, kad keičiant teisinį reguliavimą buvo pažeisti trišalio socialinio dialogo principai: į diskusijų procesą nebuvo įtraukti darbuotojų ir darbdavių atstovai, o Vyriausybė vienašališkai priėmė sprendimą nefinansuoti periodinio testavimo iš valstybės biudžeto lėšų ir pateikė Seimui Įstatymo projektą. Toks vienašališkas sprendimų priėmimas yra nepriimtinas ir nepateisinamas demokratinėje valstybėje, kurioje yra išvystytas socialinis dialogas tarp socialinių partnerių.

4. LPSK pabrėžia, kad darbuotojams nesudaromos sąlygos naudotis nemokamais greitaisiais antigenų testais (siekiant išsiaiškinti ar sergama COVID-19 liga) ar nemokamai išsitiesti serologiniais antikūnų testais (siekiant išsiaiškinti ar turima antikūnų). Priešingai, darbuotojams atimamos visos galimybės nemokamai atlikti tyrimus, o tokia priemonė tik paskatins vengti testų bei didins viruso plitimą visuomenėje. Patys įstatymo iniciatoriai Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodo, kad testavimas ir ankstyva diagnostika yra labai svarbios pandemijos valdymo priemonės. Gyventojų tikslinis ir profilaktinis testavimas, darbuotojų profilaktinis testavimas gali padėti kuo anksčiau nustatyti asmenis, užsikrėtusius koronaviruso infekcija, juos izoliuoti ir išsiaiškinti bei izoliuoti su sergančiuoju asmeniu sąlytį turėjusius asmenis, taip sumažinant viruso išplitimo galimybę. Tačiau tiek testavimas, tiek bendrosios profilaktikos priemonės nėra pakankamos, kad būtų galima apsaugoti nuo užsikrėtimo ar suvaldyti viruso plitimą visuomenėje.

LPSK nuomone, jei siekiama suvaldyti infekcijos plitimą, Sveikatos apsaugos ministerija pasirinko „apmokestinti“ netinkamos priemonės įgyvendinimą. LPSK pritaria, kad norint sužinoti ar darbuotojas serga COVID-19 liga, būtina atlikti testą, todėl testai turi būti finansuojami valstybės arba darbdavio lėšomis. Darbdavio tikslas yra užtikrinti sveikas ir saugias darbo sąlygas darbuotojui. Tą tikslą pasiekti galima tik reguliariai atliekant COVID-19 testus, kaip ir nurodyta Įstatymo projekto aiškinamajame rašte.

5. Per visą skiepijimo skatinimo kampaniją Vyriausybė nepasiūlė pati bei nepriėmė LPSK siūlomų pozityvių pandemijos valdymo priemonių, o priešingai, nuolatinais draudimais ir ribojimais bando prievartiniu būdu paskiepyti šalies gyventojus.

LPSK supranta norą paskiepyti kuo daugiau asmenų, kad sumažėtų galimų komplikacijų tikimybė susirgus COVID-19 infekcija, tačiau, kaip darbuotojų atstovai, negali pritarti siūlomiems pakeitimams ir siūlo dėmesį sutelkti į valstybės finansuojamą testavimą, kaip pagrindinę infekcijos suvaldymo priemonę.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, LPSK siūlo persvarstyti Įstatymo tikslą ir galimas įgyvendinimo priemones. Jei Įstatymo tikslas yra orientuotas į saugias ir sveikas darbo sąlygas, tuomet jau dabar yra reglamentuotas mechanizmas, kaip sukurti saugią darbo vietą – tai apibrėžia Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas ir galiojanti Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo redakcija, kuriais vadovaujantis užtikrinti sveikas ir saugias darbo sąlygas darbuotojui yra darbdavio pareiga.

LPSK pirmininkė

Inga Ruginiene